

AZ ÜZLETLEZÁRÁS, MINT HATÉKONY INTÉZKEDÉS? *

*Kovács Kitti*¹

Az üzletlezárás intézkedés az adóhatóság által alkalmazható szankciók egyike. A jogszabályban meghatározottak megsértése esetén sem kötelező az üzletet lezárni (alkalmazható más szankció), annak elrendelése az adóhatóság anyagi jogi mérlegelési jogkörébe tartozik, azonban az időtartamot tekintve nincs ilyen döntési szabadsága a hatóságnak. Jelen blogbejegyzésben az üzletlezárás hatékonyságának kérdéskörét világitom meg pénzügyi jogi szempontból.

1. Bevezetés

Az üzletlezárás intézkedés kiindulási pontja az adóköteles jövedelem megállapítása, hiszen ebben az esetben az adózók adóköteles tevékenységükből származó valós árbevételének megismerése a cél. Ha az adózó ezen kötelezettségével kapcsolatos tevékenységét elmulasztja, mint például számla, bizonylat, illetve nyugtaadási kötelezettségét,² akkor ezzel az általános forgalmi adó (továbbiakban: ÁFA) érvényesítését vagy megfizetését veszélyezteti, illetve a jövedelemadó meghatározása tekintetében is nagy jelentőségű jövedelem ellenőrzést és annak regisztrálását megakadályozva jár el.

Ezen jogsértések kiemelkedő súlyú adóérdek-sérelmet okozhatnak, amelyek megkövetelhetik azt, hogy az adóhatóság által ne csak bírság kiszabására kerüljön sor, hanem a bírság összegénél adott esetben súlyosabb anyagi hátrányt jelentő jogkövetkezmény kerüljön alkalmazásra és ezzel fokozottabb védelmet nyújtson az adójogi szabályok betartatása érdekében. A fokozottabb védelmet a jogalkotó úgy kívánja elérni, hogy az adóköteles tevékenység céljára szolgáló helyiséget (üzlet, telephely, műhely) határozott időtartamra lezárja, így az adózó tevékenységét nem folytathatja.³

Az adóhatósági ellenőrzés során, ha az adóhatóság az előzőekben említett jogsértéseket észleli, akkor mulasztási bírság mellett az üzletlezárás intézkedést is alkalmazhatja. Ezen jogsértések, adózói magatartások kapcsán a törvény három esetkört szabályoz:

- a) be nem jelentett alkalmazott foglalkoztatása a jelenben vagy a múltban
- b) igazolatlan eredetű árut forgalmazása
- c) az adóköteles tevékenység célját szolgáló ugyanazon helyiségben (műhely, telep, üzlet stb.) az első ellenőrzéstől számított egy éven belül

* DOI 10.21867/KjK/2023.3.7.

¹ Kovács Kitti, egyetemi hallgató, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

² 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről 245.§.

³ Rajházi Mónika (2018): *Az adóeljárási. Budapest.* Wolters Kluwer, 76.

második alkalommal számla- vagy nyugtaadási kötelezettség elmulasztása.⁴

A törvény bevezet egy „elévülési időt”, amely sajátosnak tekinthető, ha az adózó az említett magatartásokat ismételten megvalósítja. Az ismétlődéseknek legalább három éven belül kell történnie, ezen időintervallumon túl nem alkalmazható az intézkedés. A fentebb említett törvény által meghatározott mind három esetkörüre igaz az, hogyha az adózó nem egyedül, hanem más adózóval együtt folytat adózási tevékenységet közös helyiségben, akkor csak a helyiséget a jogsértő adózó által használt részére kell lezárni vagy az általa használt tárgyakra kell foganatosítani, amely a tevékenysége gyakorlásához szükséges.⁵

Az adóhatóságnak mérlegelési jogköre az üzletlezárás alapesetében – vagyis akkor, ha az intézkedésre az adózó első mulasztása miatt sor kerül – a mulasztási bírság kiszabására irányadó körülményeket kell mérlegelnie, hiszen ebben az esetben az intézkedés alkalmazására még nem kötelező jelleggel kell, hogy sor kerüljön. E körben a bírósági gyakorlat is kiemeli, hogy az ügy konkrét körülményeinek értékelése hiányában megjelöltek (a jogszabálysértés tárgyi súlya, a jogszabályoknak megfelelő foglalkoztatáshoz fűződő kiemelt társadalmi érdek, az elvárt körültekintés hiánya) még nem szolgálnak kellő magyarázatként a mulasztási bírság mellett az intézkedés alkalmazására; ezek a bírságkiszabásnak is mérlegelendő körülményei. Azt is meg kell tudnia indokolni az adóhatóságnak, hogy miért nem tartja a mulasztási bírságot elegendőnek és miért szükséges más szankciós jellegű intézkedés kiszabása is.⁶ Az adóhatóság ezen mérlegelési jogkörét, amely az első mulasztás alkalmával az adóhatóságnak az intézkedés indokoltsága kapcsán a fennáll, az intézkedés időtartamát a jogszabály kogens jelleggel határozza meg 12 napban. Amennyiben az adóhatóság a mulasztási bírság kiszabása mellett üzletlezárással is él, annak időtartamától már nincs módja eltérni.⁷

2. Üzletlezárás intézkedés előnyei és hátrányai

Az üzletlezárás intézkedésnek vannak előnyei és megjelennek azok hátrányai is. Az előnyök között megemlíthető, hogy komoly visszatartó erőt jelenthet (preventív) hiszen ismételten alkalmazható intézkedés, valamint ez a nyilvánosság szempontjából is megjelenik, mivel a kihelyezett adóhatósági

⁴ 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről 245.§.

⁵ 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről 245.§.

⁶ Nógrád Megyei Bíróság 10.K.20.750/2009.sz. döntése, Legf. Bír. Kvf.V.35.552/2009. sz. döntése, Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 14.K.27.569/2015. sz. döntése, Kúria Kfv.III.35.231/2016.sz. döntése.

⁷ Nógrád Megyei Bíróság 10.K.20.326/2010.sz.döntése, Legf. Bír. (Kúria) Kfv.V.35.374/2010.sz.döntése.

tájékoztató és pecsét meglehetősen látványos. Továbbá előnyként jelentkezhet, hogy közvetlen pénzügyi terhet nem eredményez, viszont adott esetben sokkal súlyosabb közvetett következményekkel járhat.

Hátrányai között említhető, hogy megfoszthatja az adózót a vállalkozási tevékenység folytatásának feltételeitől, ugyanis a vásárlói szokások átalakulása az árbevétel – adott esetben drámai – visszaesését és a vállalkozás ellehetetlenülését okozhatja. Az adózó nem képes jövedelemszerző tevékenységet folytatni, és így az államháztartás is adóbevételtől esik el. Az adózó alkalmazásában álló személyeket is megfosztja a munkalehetőségtől, így azok helyzetét alapvetően érinti.⁸

3. Az üzletzárás és az államháztartás bevételeinek kapcsolata

A következő ábrán látható az üzletzárás intézkedés és az államháztartás bevétele közötti kapcsolat. Az EMIS⁹ adatbázis segítségével 22 dohánybolt bevételeit tettem vizsgálatom tárgyává.

1. ábra

Dohányboltok éves bevétele

Num	Vállalat	Összes működési bevétel	Nettó eredmény	Pénzügyi év
1	Herceg Benzinkút Kft.	1 165,33	35,41	2021
2	Fortuna Dohánybolt Bt.	778,86	11,07	2021
3	Sebastian Dohánybolt Bt.	727,42	15,92	2021
4	Vedanta Dohánybolt Bt.	636,77	10,41	2021
5	Első Dohánybolt Bt.	362,75	14,40	2021
6	BENI DOHÁNYBOLT Bt.	345,00	21,18	2021
7	Rebacco Dohánybolt Bt.	333,85	3,74	2021
8	SÜNI DOHÁNYBOLT Bt.	314,30	0,66	2021
9	Net-Dohányboltok Hu Bt.	301,06	0,12	2021
10	HERCEG-DOHÁNYBOLT Bt.	291,40	4,09	2021
11	UPA Dohánybolt Bt.	291,13	27,70	2020
12	Hajdú Dohánybolt Bt.	272,03	7,61	2021
13	Széplaki Dohánybolt Bt.	269,70	12,23	2021
14	TALIÁN Dohánybolt Bt.	239,22	22,58	2021
15	Velencei Dohánybolt Bt.	238,54	4,82	2021
	Kocsis és Kovács Dohánybolt Bt.	206,61	9,81	2021
17	Fercsi Dohánybolt Bt.	202,20	0,61	2021
18	Vámosi Dohánybolt Bt.	193,16	6,92	2021
19	Üvegház Dohánybolt Kkt.	181,35	11,05	2021
20	Panagent Kft.	124,21	58,49	2019
21	Peviktera Consulting Kft.	45,80	8,90	2019
22	Hajnakopitax Kft.	2,61	-0,56	2019
Átlaga:		341,97	Millió Ft	

Forrás: saját szerkesztés EMIS adatbázis alapján

⁸ Pfeffer Zsolt: (2018): *Jogkövetkezmények (szankciók) az adózásban*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.

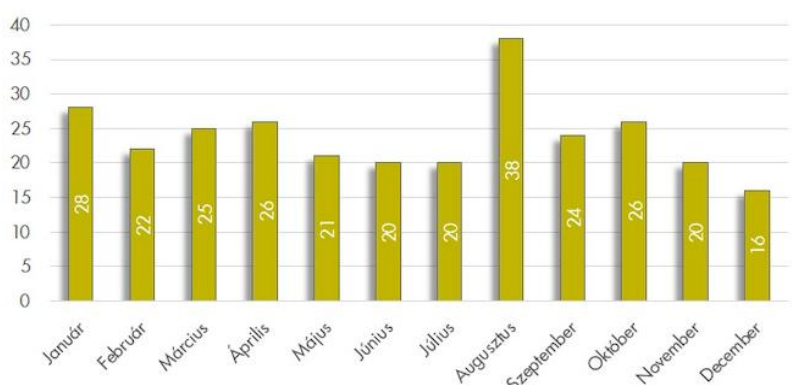
⁹ Az EMIS gazdasági adatbázisa a világ fejlődő gazdaságaiból szállít céges-, iparági-, és makroökonómiai információkat, valamint gazdasági híreket, elemzéseket és jelentéseket.

Azért dohányboltokat vettem górcső alá tekintetében készült, mert ezeknek kisebb a foglalkoztatotti létszáma és gyakorta dolgozik a pult mögött a tulajdonos, így véleményem szerint többször megvalósítanak kisebb egységek olyan jellegű tevékenység, amely alapján üzletzárás kiszabásának van helye. Továbbá a termékek is sokkal homogénebbek, mint egy élelmiszerboltban.

A 2. ábra mutatja a foganatosított intézkedések számát a 2021-es évben. Jól kiolvasható az adatokból, hogy adóhatóság által foganatosított intézkedések (lefoglalás, üzletlezárás, valamint az adószám törlése) tekintetében átlagot számolva körülbelül 95 üzletzárás történik éves szinten. Sajnos a pontosabb adatok titkosak, így becslés alkalmazására került sor.

2. ábra

Intézkedések száma éves szinten

*Forrás: NAV*¹⁰

Átlagot kialakítva körülbelül 95 üzletzárás történt éves szinten 22 dohánybolt tekintetében (az egyneműség és leegyszerűsítés érdekében) melyeknek éves árbevétele szintén átlagolva 341,97 millió forint. 12 napra nézve 11,24 millió forint a bevétel egy átlagos dohánybolt tekintetében, ezen összegből jövedéki adót számolva közel 3 millió forint adótól esik el az államháztartás, amennyiben szankcióként üzletlezárást alkalmaz az adóhatóság.

Ezen adat az éves becsült 95 bezárás tekintetében közel 250 millió forint. Ezen összeg (a 250 millió forint) nagyban hozzájárulna a központi költségvetés bevételi irányzat növekedéséhez. A 2021-es évben ezen irányzat 1 263 100 millió¹¹ forint volt, ezen összeghez képest az előbbi számítások

¹⁰ <https://pei.nav.gov.hu/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok-2021> (letöltés dátuma: 2022.10.24.)

¹¹ https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse006i.html (letöltés dátuma: 2022.10.24)

elhanyagolhatónak tűnhetnek, de ezen számítások az ismételt üzletlezárás alkalmazásakor sokszorozódnak, így azok fontossá válhatnak. Ezen jogintézmény a fenti összegekkel kapcsolatos hátrányát jól tükrözi az a joggyakorlati példa is, melyben maga a tulajdonos hivatkozott a 12 nap alatti bevétel nagyságára. A hivatkozott jogeset szerint a NAV a számla-, nyugtakibocsátási és az azzal kapcsolatos kötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzést végzett.

Az elsőfokú adóhatóság a nyugtakibocsátási kötelezettség teljesítésének elmulasztása miatt a felperest a határozatával 550.000, - Ft mulasztási bírsággal sújtotta, egyben elrendelte a fenti címen található üzlethelyiségének 12 nyitvatartási napra történő bezárását. A felperes a mulasztási bírság összegét megfizette, továbbá az üzletlezárás körülbelül 5.000.000, - Ft-os bevételkiesést jelent számára.¹²Ezen összeg áfában kifejezett értéke 1 350 000 forint, miközben mulasztási bírság kapcsán 550.000 forint került kiszabásra.¹³ Ezen határozat alapján is azt mutatja, hogy az üzletlezárás intézkedés alkalmazása az államháztartásra hátrányos lehet.

4. Összegezve

Összességében elmondható, hogy a törvényalkotásra tartozik annak eldöntése, hogy a felállított szankciórendszer milyen struktúrában működjön, következésképp annak megítélése, hogy a vagyoni (pénzbeli) jellegű jogkövetkezményeken kívül egyéb jellegű eszközök alkalmazása is szükséges-e. Általánosságban egy szankciórendszer minél összetettebb és sokrétűbb, annál inkább jelentkeznek azon kérdések, hogy egy mulasztás eredményeként kiszabott szankció arányos-e, azt az adóhatóság indokoltan vette-e igénybe.¹⁴ A szankcionáláskor az adóhatóságnak kellő körültekintéssel kell eljárnia, amely az adóalanyok „fegyelmezésének” minden formájára igaz; nincsen ez másként az üzletlezárás esetében sem. De a törvény átalakítása olyképpen, hogy az az adóhatóságnak nagyobb mérlegelési jogkört biztosítson arányosíthatná a jelenlegi szabályozást.

Források jegyzéke:

- Pfeffer Zsolt (2018): *Jogkövetkezmények (szankciók) az adózásban*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Intézet.
- Rajházi Mónika (2018): *Az adóeljárási szabályzat*. Budapest, Wolters Kluwer.

¹² Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.K.33.355/2016/6. számú döntése.

¹³ Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.K.33.355/2016/6. számú döntése.

¹⁴ Pfeffer Zsolt (2018): *Jogkövetkezmények (szankciók) az adózásban*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Intézet, 89. o.

- <https://pei.nav.gov.hu/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok-2021> (letöltés dátuma: 2022.10.24.)¹
- https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse006i.html (letöltés dátuma: 2022.10.24)
- 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről.
- Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.K.33.355/2016/6. számú döntése.
- Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.K.33.355/2016/6. számú döntése.
- Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 14.K.27.569/2015. sz. döntése.
- Kúria Kfv.III.35.231/2016.s z. döntése.
- Kúria Kfv.V.35.374/2010. sz. döntése.
- Legf. Bíróság Kvf.V.35.552/2009. sz. döntése.
- Nógrád Megyei Bíróság 10.K.20.326/2010.sz.döntése.
- Nógrád Megyei Bíróság 10.K.20.750/2009. sz. döntése.